

Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a súvisiace poistenie

2. časť

Vybrané problémy povinného zmluvného poistenia

JUDr. Imrich Fekete, CSc.
Právnická fakulta UK
Slovenská kancelária poisťovateľov

Justičná akadémia SR
Omšenie 3. 11. 2017

Posledné zmeny zákona č. 381/2001 Z. z.

Posledná novela zákona o PZP – zákon č. 39/2015 Z. z. Najvýznamnejšie zmeny.

BONUS/MALUS: § 8 ods. 3 zákona PZP: „Pri určení výšky poistného v poistnej zmluve pri PZP je poisťovateľ povinný zohľadňovať celkový predchádzajúci škodový priebeh poistenia zodpovednosti poistníka, a to zľavou na poistnom, ak je priebeh poistenia zodpovednosti bez škody, alebo prirážkou k poistnému, ak sa vyplatí poistné plnenie z PZP.“

Zrušenie ustanovení § 9 ods. 5 a § 11 ods. 12 zákona PZP, ktoré hovorili o neplatnosti novej PZ, ak predchádzajúce PZP zaniklo pre nezaplatenie poistného u dovtedajšieho poisťovateľa a povinnosti poisteného vrátiť sa v tomto prípade k pôvodnému poisťovateľovi.

§ 9 ods. 4 zákona PZP: „PZP zanikne tiež, ak poistné nebolo zaplatené do jedného mesiaca od dátumu jeho splatnosti, ak pre takýto prípad nebola v poistnej zmluve dohodnutá dlhšia lehota pre zánik PZP, maximálne však na dobu troch mesiacov. PZP zanikne uplynutím tejto lehoty.

Podstata povinného zmluvného poistenia

**PZP: (A) základný zodpovednostných vzťah a
(B) nadstavbový poistný právny vzťah.**

A. Právna úprava v OZ: Kto a za akých podmienok zodpovedá za škodu, a komu a v akom rozsahu sa má náhrada škody vyplatiť. Úprava tejto otázky je vecou členského štátu EÚ a európske právo do toho nezasahuje (každý členský štát to rieši po svojom). V pomeroch SR to znamená, že podmienky zodpovednosti prevádzateľa motorového vozidla upravujú ustanovenia § 427 až 431 OZ a že vodič zodpovedá podľa § 420 OZ (subjektívna zodpovednosť). Rozsah a spôsob náhrady škody upravujú ustanovenia § 442 až 449a OZ.

B. Právna úprava v ZPZP: Nárok poisteného voči poisťovní, aby táto za neho nahradila ním spôsobenú škodu, ako aj to, za akých podmienok, a v akom rozsahu sa má poskytnúť poistné plnenie nie však poistenému, ale tretej osobe, t. j. poškodenému. Do tohto právneho pomeru zasahuje európske právo, a to v oblasti PZP prostredníctvom tzv. motorových smerníc.

☞ Nie všetky škody kryje PZP. **Rozsah poistného krytia** upravujú ustanovenia § 4 ZPZP (druhy škôd krytých PZP), § 7 ZPZP (limity poistného krytia). V 5 ZPZP sú uvedené škody, na ktoré sa PZP nevzťahuje (tzv. výluky z poistenia), aj kedy poistený za tieto škody zo zákona zodpovedal.

Do zákona č. 381/2001 Z. z. sú premietnuté motorové smernice EÚ. Tie upravujú výlučne nadstavbový poistný vzťah (B) medzi poisťovňou a poistenými. Avšak druhy škôd a rozsah ich náhrady je plne v rukách slovenského zákonodarcu (nie je súčasťou práva EÚ). ESD vo veci Haasová: .. ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.

Vzťah zákona č. 381/2001 Z. z. a Občianskeho zákonníka

Vzťah osobitného a všeobecného predpisu. Princíp: Lex specialis derogat legi generali (§ 1 ods. 2 ZPZP: „Ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahujú sa na poistenie zodpovednosti osobitné predpisy.“).

Jeden príklad za všetky: Zákon č. 381/2001 Z. z. má vlastnú úpravu zániku poistenia zodpovednosti nezaplatením poistného, a to konkrétne obsiahnutú v § 9. S poukazom na § 9 ods. 4 ZPZP poistenie v tomto prípade zanikne do jedného mesiaca po dátume splatnosti: „**Poistenie zodpovednosti zanikne tiež, ak poistné nebolo zaplatené do jedného mesiaca od dátumu jeho splatnosti, ak pre takýto prípad nebola v poistnej zmluve dohodnutá dlhšia lehota pre zánik poistenia zodpovednosti.** Poistenie zodpovednosti zanikne uplynutím tejto lehoty.“ Zánik poistenia, a to nezaplatením poistného do jedného mesiaca od dátumu jeho splatnosti nastáva priamo zo zákona a poisťovateľ nie je povinný tento zánik poistenia oznamovať, ani doručovať poistníkom výzvy na zaplatenie dlžného poistného, ako je to v prípade všeobecných druhov poistenia, na ktoré sa vzťahuje všeobecná úprava podľa Občianskeho zákonníka.

Najvyšší súdu, sp. zn. 7MCdo 8/2013: „Zákon č. 381/2001 Z. z. (m. i.) upravuje spôsob zániku poistenia pre nezaplatenie poistného a zároveň určuje aj presný okamih zániku poistného vzťahu (viď § 9 ods. 4 ZPZP). Takto koncipovaná právna norma vo svojej hypotéze presne, zrozumiteľne a úplne formuluje spôsob i okamih zániku právneho vzťahu. V tejto súvislosti nie je zřejmý priestor pre subsidiárne použitie všeobecnej právnej úpravy. Dovolací súd sa teda stotožnil s tvrdením mimoriadneho dovolateľa, že v tomto prípade **súdy nesprávne posudzovali otázku zániku poistnej zmluvy, pokiaľ na danú vec subsidiárne aplikovali okrem ustanovenia § 9 ods. 4 zákona o PZP aj ustanovenie Občianskeho zákonníka o zániku poistenia (§ 801 ods. 2), z ktorého vyplýva (m. i.) tiež požiadavka o doručení, tzv. kvalifikovanej výzvy poisťovateľa poistenému.**“

Osobný rozsah PZP alebo na koho sa vzťahuje PZP

§ 4 ods. 1 ZPZP :“Poistenie zodpovednosti sa vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uvedeného v poistnej zmluve“.

R 32/2014: „V zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov **treba za poistenú považovať každú osobu za predpokladu, že je daná jej zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla**; nie je pritom rozhodujúce, či ide o zodpovednosť objektívnu alebo na základe zavinenia.“.

ZPZP sa vzťahuje nielen na občanov SR, ale aj cudzozemcov, ak mi bola škoda spôsobená na území SR a podľa medzinárodného práva súkromného sa nich vzťahuje zákona č. 381/2001 Z. z. a OZ. PZP sa vzťahuje na:

- **prevádzateľa motorového vozidla uvedeného v ustanoveniach § 427 až 431 OZ,**
- **vodiča motorového vozidla, ktorý za škodu zodpovedá podľa § 420 OZ,**
- **vodiča cudzozemského motorového vozidla, ktorý má povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu (tzv. hraničné poistenie), ak ZPZP neustanovuje inak.**

Osobitná definícia prevádzateľa MV v § 2 písm. p) ZPZ: „prevádzkovateľom motorového vozidla fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá má právnu alebo faktickú možnosť disponovať s motorovým vozidlom“;

Osoby zúčastnené na PZP:

- **poisťovateľ so sídlom v SR, poisťovňa z iného členského štátu alebo zahraničná poisťovňa**, ktorá je oprávnená vykonávať poistenie zodpovednosti na území SR na základe osobitného predpisu,
- **poisťník** - ten, kto uzavrel s poisťovateľom zmluvu o poistení zodpovednosti,
- **poisteným** - ten, na koho sa vzťahuje poistenie zodpovednosti a
- **poškodený** - ten, kto utrpel prevádzkou motorového vozidla škodu a má nárok na náhradu škody podľa tohto zákona,
- **Slovenská kancelária poisťovateľov (SKP)** - (pozri § 24 ZPZ)

5

Aké škody a iné plnenia poskytuje poisťovňa z PZP?

§ 4 zákona PZP: **Obsahuje taxatívny výpočet plnení, ktoré poisťovňa plní poškodenému namiesto poisteného škodcu. Tieto škody hradí poisťovňa z PZP, ak za škodu klient poisťovne zodpovedá podľa § 427 a nasl. OZ (príp. vodič podľa § 420 OZ).**

Odsek 2: Poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu

- a) **škody na zdraví a nákladov pri usmrtení,**
- b) škody vzniknutej **poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou veci,**
- c) účelne vynaložených **nákladov spojených s právnym zastúpením** pri uplatňovaní nárokov podľa písmen a), b) a d), ak poisťovateľ nespĺnil povinnosti uvedené v § 11 ods. 6 písm. a) alebo písm. b) alebo poisťovateľ neoprávnene odmietol poskytnúť poistné plnenie, alebo neoprávnene krátil poskytnuté poistné plnenie,
- d) **ušlého zisku.**

Odsek 3: Poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil príslušným subjektom (**Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne**) uplatnené, preukázané a vyplatené náklady zdravotnej starostlivosti, nemocenské dávky, dávky nemocenského zabezpečenia, úrazové dávky, dávky úrazového zabezpečenia, dôchodkové dávky, dávky výsluhového zabezpečenia a dôchodky starobného dôchodkového sporenia, ak poistený je povinný ich nahradiť týmto subjektom.

Limit poistného plnenia z jednej škodovej udalosti musí byť podľa § 7 ZPZP najmenej 5 mil. eur za škodu na zdraví bez ohľadu na počet zranených alebo usmrtených a 1 mil. eur za škodu na veciach bez ohľadu na počet poškodených.

Čo všetko spadá pod pojem „škoda na veci/majetku“

Podľa § 4 ods. 2 písm. b) sa hradí škoda vzniknutá poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou vecí, ak tomu došlo v súvislosti s prevádzkou MV.

Poistovne sa musia vypořadať s týmito nárokmi, ktoré sa týkajú vecných škôd bez ohľadu na to, či si poškodený uplatňuje nárok voči poistenému škodcovi alebo priamo proti poisťovni (§ 15 zákona PZP):

Škoda na motorovom vozidle – náklady na opravu MV (tzv. plechové škody)

Škoda veciach prepravovaných v/na MV, osobné veci cestujúcich

Odcudzenie vecí cestujúcich, ak sú splnené podmienky podľa § 429 OZ

Škoda na čelnom skle

Škoda na cestnom telese, zvodidlách, dopravných značkách, majetku poškodených (poškodenie plota)

Ekologické škody – náklady na ich odstránenie

Náklady na odstránenie MV z vozovky a náklady na odtiahnutie MV

Strata pohonných látok

Náklad na zakúpenie nových diaľničných známk

Náklady na zistenie výšky škody

Náklady na náhradné vozidlo

Regresné nároky Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní

Ušlý zisk poškodeného

7

Škoda na MV – tzv. plechové škody

Z PZP sa poškodeným hradí skutočná škoda. Pojem „skutočná škoda“ je vymedzený v § 442 ods. 1 OZ, pričom pre výpočet výšky škody na MV sa vychádza z ceny MV v čase poškodenia (§ 443 OZ).

Problémy s amortizáciou náhradných dielov. Na ÚS ČR, sp. zn. II. ÚS 2221/07: „Dle názoru Ústavního soudu z posudku jednoznačně vyplývá, jaká byla cena vozidla před jeho poškozením, jaké náklady je třeba vynaložit na uvedení vozidla do stavu před jeho poškozením a že v důsledku opravy, kterou bude vozidlo uvedeno do původního stavu, nedojde k jeho zhodnocení, naopak hodnota havarovaného, byť opraveného, vozu bude na trhu nižší.

Zníženie predajnej ceny (tzv. merkantilná strata) : Právni názor, podle něhož se vedle nákladů na provedení opravy poškozeného vozidla nelze domáhat náhrady škody odpovídající rozdílu mezi jeho tržní hodnotou před poškozením a po opravě, nerespektuje principy práva na náhradu škody a zejména se zcela míjí s ekonomickou realitou ... Jsou-li totiž nahrazeny toliko náklady na opravu věci a nikoliv již rozdíl v její tržní hodnotě, nepřináší věc svému vlastníku stejný užitek a škoda způsobená protiprávním jednáním mu tak není nahrazena v plném rozsahu (nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II.ÚS 795/16).

Ťažisko problému sa presúva do vymedzenia pojmu **totálna škoda**. Ide o situáciu, keď **náklady na opravu prevýšia časovú cenu MV**. Poisťovňa poškodenému neodporúča opravu vozidla, ale výplatu škody. Od časovej ceny odpočítavajú burzou alebo odborným odhadom použiteľné zvyšky MV (Príklad: časová cena MV - 4500 eur mínus cena zvyškov 1500 eur a plnenie 3000 eur). **Ak by dal poškodený vozidlo zošrotovať, nemá právo na vyplatenie celej škody (včítane zvyškov), pretože v takom prípade poškodený dobrovoľne súhlasil so zmarením svojho majetku.** V súkromnom práve platí zásada casus sentit dominus, t. j. škoda, ktorú si poškodený privodil sám, znáša škodu zo svojho. Nikto nemôže žiadať náhradu za to, že si nechal dobrovoľne poškodiť alebo zničiť vlastnú vec.

8

Náhrada škody na zdraví a nákladov pri usmrtení

Škála nárokov na náhradu škody podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP je veľmi široká.

Pri **škode na zdraví** sa poškodenému uhrádzajú:

- ➔ Bolesti (§ 444, zákon č. 437/2004 Z. z.)
- ➔ Sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 444, zákon č. 437/2004 Z. z.)
- ➔ Strata na zárobku (§ 447 OZ)
- ➔ Strata na dôchodku (§ 447a OZ)
- ➔ Účelne vynaložené náklady spojené s liečením (§ 449 OZ) a

Jednorazové vyrovnanie (§ 447b OZ)

V prípade **usmrtenia poškodeného** majú pozostalí, príp. ďalšie osoby právo na

- ➔ Pozostalostnú úrazovú rentu (§ 448 OZ)
- ➔ Účelne vynaložené náklady spojené s liečením (§ 449 OZ) a
- ➔ Primerané náklady pohrebu (§ 449 OZ).

Kde sa schovala náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých? § 13 ods. 2 OZ: v prípade zásahu do osobnostných práv majú dotknuté osoby právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Je to kryté PZP?

9

Postihové právo poisťovateľa voči prevádzateľovi a vodičovi (§ 12 ZPZP)

V § 12 ZPZP nejde o legálnu cesiu, ale osobitné postihové právo v rámci existujúceho záväzkového vzťahu. Postih proti poistnému sa riadi rovnakými zásadami ako subrogačný postih, resp. prechod práva na tretiu osobu (porovnaj § 13 PZP, § 813, resp. § 827 OZ). **Postihové právo poisťovateľa sa riadi týmito zásadami:**

- ☛ Postih poisťovne proti poistenému alebo poistenému nemá charakter nároku na náhradu škody a preto nejde ani o konkurenciu regresu s právom na náhradu škody (porovnaj § 13 ZPZP),
- ☛ Premlčanie postihového práva poisťovne sa riadi ustanovením § 101 OZ o všeobecnej premlčacej dobe,
- ☛ Postihové právo vznikne poisťovni v momente výplaty poistného plnenia poškodenému; poisťovňa musí preukázať vyplatenie poistného plnenia poškodenému.
- ☛ Horná výška postihového práva je ohraničená výškou poistného plnenia.

Príklady niektorých prípadov regresu poisťovne v súdnej praxi.

☛ R 30/2014: Predpokladom vzniku nároku poisťovateľa proti poistníkovi v zmysle § 12 ods. 1 písm. f) PZP je, že **poisťovateľ vyplatil poškodenému za poistné plnenie z dôvodu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, a že v čase, keď nastala poistná udalosť, bol poistník v omeškaní s platením poistného.** Nie je pritom rozhodujúce, kto vozidlo viedol a svojím zavinením spôsobil škodu.

☛ Skutková podstata stanovená v § 10 odst. 1 písm. b) a odst. 2 písm. a) ZPZP (☞ v SR § 12 ods. 1 písm. c) ZPZP) môže byť naplnená nejen takovým provozovaním, při němž má provozovatel (resp. osoba, které vozidlo svěřil) možnost rozpoznat při zachování obvyklé opatrnosti neodpovídající technický stav, resp. plněním svých povinností při péči o vozidlo tomuto stavu předejít, **ale jakýmkoliv provozovaním vozidla, které svojí konstrukcí nebo technickým stavem neodpovídá požadavkům bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích, obsluhujících osob, přepravovaných osob a věcí (Ro NS ČR, sp. zn. 23 Cdo 3363/2013, z 30. 9. 2015).**

10

Ďalšia judikatúra k regresu poisťovne

Hmotnoprávne predpoklady regresu: R 30/2014

III. Predpokladom vzniku nároku poisťovateľa proti poisťníkovi v zmysle § 12 ods. 1 písm. f/ zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov je, že **poisťovateľ vyplatil poškodenému za poistné plnenie z dôvodu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, a že v čase, keď nastala poistná udalosť, bol poisťník v omeškani s platením poistného**. Nie je pritom rozhodujúce, kto vozidlo viedol a svojím zavinením spôsobil škodu.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. septembra 2010 sp. zn. 3 Cdo 326/2009

Regres proti prevádzateľovi alebo autoopravcovi?

III. Poisťovateľ má nárok na náhradu poistného plnenia proti prevádzateľovi vozidla, ktorý umožnil autoopravcovi, aby vozidlo použil na prevádzku bez platného osvedčenia o technickej spôsobilosti

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 4. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 399/2004

Premlčanie regresu poisťovne proti poistenému

III. Je potrebné rozlišovať podmienky občianskoprávnej zodpovednosti za škodu (§ 420 a nasl. OZ) a podmienky, za ktorých vzniká poisťovateľovi právo proti poistenému na náhradu súm, ktoré zaplatil poškodenému z titulu povinného zmluvného poistenia. V prípade nároku poisťovateľa proti poistenému nejde o nárok na náhradu škody vzniknutej poškodenému proti tomu, kto škodu spôsobil, ani o zákonnú cesiu tohto nároku poškodeného, ale o osobitný postihový nárok poisťovateľa. **Právo poisťovateľa voči poistenému má charakter osobitného, originárneho nároku, ktorý sa premlčuje podľa ustanovenia § 101 OZ vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, a nie podľa ustanovenia § 106 OZ, ktoré sa vzťahuje na nároky poškodeného na náhradu škody proti tomu, kto za škodu zodpovedá.**

Ro NS ČR z 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 799/2006

11

Priamy nárok poškodeného voči poisťovni

Poškodený si môže právo na náhradu škody uplatniť buď u osoby, ktorá zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (prevádzateľ a vodič) alebo priamo u poisťovateľa škodcu (§ 15 PZP) alebo u škodcu a jeho poisťovateľa súčasne.

Poškodený má v prípade priameho nároku dôkaznú povinnosť o tom, že za škodu zodpovedá škodca, ktorý je poistený u žalovaného poisťovateľa (právny základ pre plnenie poisťovateľa) a musí poisťovateľovi preukázať výšku škody. Podľa čl. 9 a čl. 11 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. 12. 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie Brusel I) môže poškodený žalovať poisťovateľa aj v mieste svojho bydliska, hoci k nehode došlo na území iného členského štátu (Ro ESD z 13. 12. 2007 vo veci FBTO Schadeverzekeringen NV v. Jack Odenbreit, sp. zn. C-463/06).

Uz NS SR, sp. zn. 3 Cdo 256/2012: „Poisťovateľ vykonávajúci PZP má pri uplatnení nároku poškodeného na náhradu škody rovnaké právne postavenie ako osoba, ktorá škodu priamo spôsobila. Poškodený môže priamo od neho požadovať na súde alebo mimo neho náhradu škody. Právo poškodeného na uspokojenie jeho nároku na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi (action directe), s ktorým škodca uzavrel poistnú zmluvu, je z tohto dôvodu najvyššou formou ochrany poškodeného. **Poškodený nemusí požadovať náhradu škody najskôr od škodcu, môže ho „obísť“ a domáhať sa (aj žalobou podanou v občianskom súdnom konaní) náhrady škody priamo proti poisťovateľovi, je však povinný preukázať svoj nárok, t.j. všetko to, čo by inak bolo povinnosťou poisteného: škodu (§ 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z.), vznik poistnej udalosti (§ 797 ods. 2 Občianskeho zákonníka), príčinnú súvislosť medzi poistnou udalosťou a vznikom škody (§ 5 ods. 1 písm. h/ zákona č. 381/2001 Z.z.), ako aj skutočnosť, že k škode došlo v čase trvania poistenia (§ 4 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z.z.).“**

12

Sú škodca a poisťovňa solidárne zaviazané subjekty ?

Vzhľadom na to, že zdrojom záväzku škodcu na náhradu škody je zodpovednosť za škodu (§ 427, resp. § 420 OZ) a zdrojom záväzku poisťovateľa plniť z povinného zmluvného poistenia je poisťná zmluva, nemôže súd škodcu a jeho poisťovateľa zaviazať na solidárne (spoločné a nerozdielne) splnenie záväzku (pozri § 511 ods. 1 OZ). **Ide o prípad nepravnej solidarity, keď poisťovňa a škodca zodpovedajú na základe rôznych právnych titulov.**

☞ Ustanovenie § 438 ods. 1 OZ stanovuje solidaritu ako zásadu iba pre nároky na náhradu škody a nevzťahuje sa na nároky na poisťné plnenie, pre ktoré neustanovuje solidaritu ani iný právny predpis. Pasívna solidarita v danej veci tak nie je možná, lebo vo vzťahu žalobcu ku škodcovi a žalovanej poisťovni ide o dva rozdielne nároky. **Zatiaľ čo je nárok žalobcu voči škodcovi nárokom na náhradu škody, je nárok žalobcu na výplatu poisťného plnenia uplatnený voči žalovanému ako poisťovateľovi originárnym nárokom na plnenie založeným osobitným právnym predpisom** (Ro NS ČR, sp. zn. 25 Cdo 895/2008).

☞ V prípade, že poškodený má právo na plnení jak proti škúdcovi tak i proti jeho poisťiteľovi, avšak môže je dostať len jednou, jde o situáciu nikoliv ojedinelou v občanskoprávních vztazích, kdy jeden subjekt má nárok na totéž plnění proti dvěma subjektům, přičemž proti každému z nich z jiného právního důvodu; proti škúdcovi jde o nárok z titulu náhrady škody, proti jeho poisťiteľovi jde o zvláštní právo na plnění. Postavení škúdcu a jeho poisťitele vůči poškozenému je v takovém případě obdobné postavení dlužníka a ručitele vůči věřiteli, tzn., že se jedná o dva závazky zaplatit věřiteli stejný dluh, přičemž věřitel nemůže dostat to stejné plnění dvakrát - od dlužníka i od ručitele. Jejich vzájemný vztah je takový, že v tom rozsahu, v jakém splnil věřitel jeden z nich, zaniká dluh a tím i povinnost druhého. **Jsou-li oba žalováni v jednom řízení, mají postavení samostatných společníků, nevzniká mezi nimi pasivní solidarita a jedním soudním rozhodnutím může být každý z nich zavázán k plnění celého dluhu věřiteli, avšak ve výroku rozhodnutí musí být vymezen jejich vzájemný vztah (tj. že plněním jednoho z nich zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhého)** (Ro NS ČR, sp. zn. 25 Cdo 499/2002).

☞ Pasívna solidarita nevzniká ani v prípade, keď škodu poškodenému spôsobí nepoistené motorové vozidlo a keď poškodenému vzniká nárok na náhradu škody jednak voči prevádzateľovi, príp. vodičovi tohto motorového vozidla a súčasne proti poisťnému garančnému fondu (§ 24 ods. 1 PZP). Súd ani v tomto prípade nemôže zaviazať na plnenie škodcu a súčasne SKP takým spôsobom, že plnením jedného z nich zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého.

13

Škoda hradená z poisťného garančného fondu SKP

§ 24 ods. 2 PZP: Kancelária poskytuje z poisťného garančného fondu poisťné plnenie za škodu

a) na zdraví a náklady pri usmrtení spôsobené prevádzkou **nezisteného motorového vozidla,**

za ktorú zodpovedá nezistená osoba,

b) spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, za ktorú **zodpovedá osoba bez poistenia zodpovednosti,**

c) spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, za ktorú zodpovedá osoba, ktorej

zodpovednosť za túto škodu je poistená u poisťovateľa, ktorý z dôvodu svojej **platobnej neschopnosti nemôže túto škodu uhradiť,**

d) Spôsobenú prevádzkou cudzozemského motorového ...

14

Škoda spôsobená neznámym škodcom

V praxi sa množia prípady škôd na zdraví, keď poškodený tvrdí, že mu škodu spôsobilo neznáme MV. Škody na zdraví spôsobené neznámym MV podliehajú plneniu z garančného fondu SKP. V r. 2015 bolo SKP oznámených 72 takýchto škôd a v r. 2016 to bolo 75 prípadov.

Podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu škody na zdraví spôsobenej neznámym škodcom voči SKP upravuje § 24 ods. 4 ZPZP: „Podmienkou vzniku práv poškodeného na náhradu škody z poistného garančného fondu podľa odseku 2 písm. a) útvar PZ nehodu po jej vzniku zistil. Potvrdenie príslušného útvaru PZ, že škoda bola spôsobená prevádzkou nezisteného motorového vozidla, za ktorú zodpovedá nezistená osoba, je poškodený povinný predložiť kancelárii pri uplatnení nároku na náhradu škody“.

Sú tieto scenáre: MV nabúrало mimo cesty do prekážky, lebo bolo vytlačené z cesty iným MV (resp. bol vodič osvetlený prichádzajúcim MV) a v MV sa zranil spolucestujúci, alebo chodca zrazilo na ceste neznáme MV, ktorého vodič z miesta nehody ušiel. Nesporné sú prípady, keď hneď po nehode príde polícia na miesto nehody, zistí brzdné dráhy oboch MV, iné okolnosti vzniku škody, vypočuje svedkov a urobí dychovú skúšku poškodenému a pod.

Ak bola nehoda oznámená políciou po niekoľkých dňoch alebo po dlhšom časovom období a poškodený tak mohol urobiť bezprostredne po nehode, je podozrenie z poistného podvodu, a to aj vtedy, keby poškodený dodatočne označil svedkov takejto nehody. Časový moment oznámenia takejto škody polícii je z hľadiska vybavenia takejto škody rozhodujúci.

§ 8 ods. 2 vyhlášky č. 423/1991 Zb. Podmienkou uplatnenia práva podľa odseku 1 je, že polícia nehodu bezprostredne po jej vzniku zistila, alebo jej bola bez zbytočného odkladu oznámená.

Polícia po uplynutí dlhšej doby nemôže už takúto škodu zisťovať ako to vyžaduje § 24 ods. 4 ZPZP, ale len zaevidovať. Záznam o nehode môže byť spísaný iba výlučne na základe tvrdenia poškodeného. Doklad, ktorým poisťovňa zaeviduje DN na základe tvrdenia poškodeného nemôže byť podkladom pre vybavenie škody ani dôkazným prostriedkom o tom ako ku škode skutočne došlo.

15

Postihové právo SKP pri nepoistených MV

Postihové právo smeruje voči tomu, za koho SKP poskytla náhradu škody poškodenému, t. j. voči subjektu, ktorý za škodu zodpovedá. Týmito osobami sú prevádzateľ MV a vodič. Prvý zodpovedá podľa § 427 OZ a druhý podľa § 420 OZ.

Postih SKP nesmeruje voči tomu, kto mal povinnosť uzavrieť PZP a tak neurobil; dôvodom vzniku regresného práva SKP je právo na refundáciu plnení, ktoré SKP poskytla poškodeným osobám. Osoba, ktorá nesplnila povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu je postihovaná administratívnoprávne (pokuta od okresného úradu).

☞ Právo Slovenskej kancelárie poisťovateľov proti tomu, kto zodpovedá za škodu, na náhradu toho, čo za neho plnila (§ 24 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov), je regresným právom, a nie právom na náhradu škody. Toto regresné právo Slovenskej kancelárie poisťovateľov podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe (§ 101 OZ), ktorá začína plynúť odo dňa nasledujúceho po dni, kedy bolo poškodenému plnené (Uz NS SR, sp.zn. 4 Cdo284/2010).

☞ Ustanovenie § 24 ods. 7 veta prvá v spojení s § 24 ods. 2 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z. z. je potrebné vykladať tak, že SKP má právo postihu proti každému, kto za škodu zodpovedá a za koho plnila. Kancelária má teda právo postihu aj proti osobe, ktorá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla zodpovedá na základe zavinenia, t.j. aj proti vodičovi (pri prevádzke tuzemského motorového vozidla je vodič povinný mať pri sebe potvrdenie o poistení zodpovednosti a teda presvedčiť sa, či je vozidlo poistené). Preto ak odvolací súd vo vzťahu k žalovanému 2/ dospel k opačnému právnomu názoru, neposúdil vec správne po právnej stránke ani v tejto časti, pretože jeho povinnosťou bolo skúmať zodpovednosť žalovaného 2/ z pohľadu všeobecnej zodpovednosti zakotvenej v ustanovení § 420 OZ (Uz NS SR, sp. zn. 4 Cdo 190/2014).

16

Postih SKP proti vodičovi

V prípade vodiča treba zistiť,

- a) či ide o vzťah závislosti podľa § 420 ods. 2 OZ a súčasne
- b) či bola spôsobená škoda pri činnosti osoby, ktorá vodiča použila.

Ad a) Vzťah závislosti je daný (najmä pracovný pomer), vodič priamo za škodu nezodpovedá; jeho zodpovednosť (najmä pracovnoprávna) sa posudzuje podľa iných právnych predpisov. V prípade predloženia pracovnej zmluvy treba skúmať jej pravosť, t. j. či nejde o antikatovaný právny úkon. Možno to zistiť dotazom na Sociálnu poisťovňu, či boli z príjmu zamestnanca vykonávané odvody.

O uvedený vzťah závislosti nejde vtedy, ak jedna podnikajúca osoba poskytla MV inej podnikajúcej osobe na užívanie (odplatnej alebo bezodplatne), pričom škodu spôsobil vodič tejto inej osoby.

Ad b) Ak vodič vykonal jazdu mimo činnosti osoby, pre ktorú vykonáva závislú činnosť (čierna jazda), bude vodič zodpovedať popri prevádzateľovi; do úvahy prichádza aj zodpovednosť vodiča podľa § 430 OZ, pričom môže ísť o výlučnú zodpovednosť tejto osoby alebo o spoločnú a nerozdielnu zodpovednosť spolu s prevádzateľom.

17

Regres, keď SKP uhradila kaskoregres poisťovne

ROZHODNUTIE 59/2014

☒ Ak škodca nemal v čase dopravnej nehody uzavreté povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení a poisťovateľ poskytol poškodenému poistné plnenie z titulu havarijného poistenia, poskytnutím tohto plnenia vstúpil poisťovateľ v zmysle § 813 ods. 1 OZ do práv poškodeného na náhradu škody voči škodcovi a vzniklo mu právo na uplatnenie práva na poistné plnenie z garančného fondu spravovaného Slovenskou kanceláriou poisťovateľov (Uz NS SR, sp. zn. 2 Cdo 210/2011).

„Poisťovňa vyplatila škodu z havarijného poistenia. Právo na náhradu škody teda na základe § 813 OZ prešlo na poisťiteľa poškodeného v rozsahu poistného plnenia, ktoré bolo poškodenému poskytnuté. S právom na náhradu škody spôsobenú poistnou udalosťou prešli na poisťiteľa všetky nároky, ktoré je možné z práva vyvodzovať a tento vstúpil do právneho postavenia poškodeného. Právo na náhradu škody proti inému v zmysle § 813 ods. 1 OZ v sebe zahŕňa jednak nárok voči žalovanému ako osobe zodpovednej za vznik škody a jednak nárok voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., ak povinné zmluvné poistenie existuje. Ak povinné zmluvné poistenie neexistuje, čo sa preukázateľne stalo v tomto prípade, poisťiteľ poškodeného, na ktorého prešlo právo na náhradu škody podľa § 813 ods. 1 OZ, má v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z.z. právo uplatniť si nárok na náhradu škody voči osobe povinnej podľa odseku 2 písm. b/ tohto ustanovenia. Žalobkyňa má aktívnu vecnú legitimáciu na uplatnenie práva na náhradu toho, čo za žalovaného plnila, teda sumy vyplatenej na uspokojenie práva na náhradu škody, za ktorú zodpovedá žalovaný.“

☞ O obdobnú situáciu ide vtedy, keď SKP poverí vybavením škody svojho člena (poisťovňu) podľa § 24 ods. 9 ZPZP a tomuto členovi refunduje ním vyplatené sumy. Aj v takom prípade vzniká SKP po refundácii plnenia poisťovni právo postihu proti osobe zodpovednej za škodu (prevádzateľ a vodič). Rovnako to platí aj v prípade, keď poisťovňa omylom vyplatí za nepoisteného škodcu škodu poškodenému a SKP mu vyplatenú sumu refunduje a následne v rámci svojho postihového práva vymáha škodu od nepoisteného škodcu.

18

Regres, keď SKP uhradila regres Sociálnej poisťovne

Poistený má podľa § 4 ods. 3 ZPZP **právo, aby poisťovňa za neho naradila nároky Sociálnej poisťovne vyplatené poškodenému, ak poistený je ich povinný nahradiť Sociálnej poisťovni.**

Ak škodu spôsobil nepoistený prevádzateľ MV, SKP poskytuje podľa § 24 ods. 5 ZPZP **poškodenému poistné plnenie za rovnakých podmienok, za akých poskytuje poistné plnenie poisťovateľ** podľa zákona č. 381/2001 Z. z. **Pod poistným plnením sa rozumie nielen náhrada škody, ale aj vysporiadanie nárokov Sociálnej poisťovne.**

Podľa § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa **má právo voči tretím osobám na náhradu škody**, ktorá jej vznikla výplatou dávok v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania.

Sociálna poisťovňa **má alternatívne právo (nie povinnosť !)** sťahť škodcu (osobu, ktorá škodu priamo spôsobila) podľa zákona o SP alebo má právo žiadať refundáciu za vyplatené poistné plnenia od poisťovne škodcu alebo od SKP.

Ak právo Sociálnej poisťovne uspokojila SKP (podľa § 24 ods. 5 a § 4 ods. 3 ZPZP), prešlo na ňu právo na náhradu škody vymáhať náhradu škody voči nepoistenému škodcovi.

Odmietnutie žaloby SKP proti nepoistenému škodcovi, za ktorého SKP uhradila vyplatené plnenia Sociálnej poisťovni nie je v súlade so zákonom! Nemožno preto súhlasiť s rozsudkom KS v Žiline, sp. zn. 7 Co/585/2015 ani s jeho odôvodnením, podľa ktorého:

- a) **Sociálnu poisťovňu nemožno vo vzťahu k SKP považovať za poškodeného a preto na SKP nemohlo prejsť právo voči nepoistenému škodcovi** (regres podľa zákona č. 381/2001 Z. z. nemá povahu náhrady škody!),
- b) Sociálna poisťovňa pred plnením SKP mala vyžiadať súhlas nepoisteného škodcu (prečo ?) a
- c) že Sociálna poisťovňa bola povinná si regres uplatniť voči škodcovi podľa § 238 ods. 1 zákona o SP.

19

Ďakujem za pozornosť**

JUDr. Imrich Fekete, CSc.

20